

Unga, oorganiserade och bor kvar hemma – de ligger bakom den nya mordvågen

UPPDATERAD 2017-05-16 PUBLICERAD 2017-05-15

Torsdagen den 11 maj jagades en 27-årig lärare och sköts ihjäl av två maskerade män utanför Lövgårdesskolan i Göteborgsstadsdelen Angered. Foto: Foto: Adam Ihse/TT

DN har kartlagt 100 män som gripits efter väpnade uppgörelser. En ny generation gärningsmän framträder:

- De är under eller strax över 20 år och bor ofta kvar hemma.
- De tillhör sällan etablerade kriminella gäng.
- Vinstgivande brottslighet i organiserad form är ovanlig. Tre av fyra dömda och misstänkta har skulder till Kronofogden.
- Cannabisaffärer på gatunivå löper som en röd tråd.

Att förhindra det dödliga våldet och stoppa användningen av illegala skjutvapen står överst på den rättspolitiska dagordningen.

Regeringen har [sammankallat sitt säkerhetspolitiska råd](#) och ett omfattande åtgärds paket ska nu sjasättas.

Listan på utlovade insatser är lång: straffskärpningar, punktmarkering av kända kriminella, skatterevisioner, indragna bidrag och förstärkta sociala insatser.

”Regeringen är fast besluten att se till att vårt öppna och fria samhälle försvaras och därför ska vi också tillsammans se till att knäcka den organiserade brottsligheten. Det finns ingenting annat som duger”, sa statsminister Stefan Löfven (S) tidigare i våras. Vilka är de som skjuter? I vilken utsträckning tillhör de den organiserade brottsligheten? Och vilka är deras offer?

DN inleder i dag en serie artiklar om det väpnade våldet. Med hjälp av öppna källor har vi kartlagt 100 personer som sedan 2013 gripits av polisen efter skottlossningar på allmän plats. 53 av dessa har dömts för mord, mordförsök och andra relaterade brott. Ytterligare 47 utreds fortfarande.

Tillsammans har de, enligt polis och åklagare, medverkat till att döda 31 personer och skada 21.

• • •

DN:s kartläggning visar en ny generation grova våldsbrottslingar. De 100 männen fördelar sig så här:

- Tre av fyra gärningsmän är födda på 90-talet eller senare.
- Drygt tre av fyra bor i storstäderna och knappt hälften i utsatta områden.
- Två av tre är dömda för droganvändning.
- Två av tre är skuldsatta och saknar taxerad inkomst.
- Majoriteten – tre av fem – har inte kunnat knytas till organiserad brottslighet.

[Interaktiv grafik: Här är männen som skjuter](#)

Genomsnittsåldern vid brottstillfället var 24 år. Detta bryter mot den generella bilden av gärningsmän vid dödligt våld. Enligt Brottsförebyggande rådet är den genomsnittlige mördaren en man runt 40 år.

– De som skjuter på gatan är till att börja med yngre än de som dödar i hemmet. Sen kan man anta att det är de yngsta gärningsmännen som polisen har lättast att gripa, eftersom de agerar mer spontant och oplanerat, säger kriminolog Mikael Rying, polisens expert på dödligt våld.

Låga uppkläringssiffror gör det bara möjligt att studera en mindre del av gärningsmännen, påminner han.

– Tyvärr löses för närvarande bara ett av tre mord i den här miljön och ännu färre mordförsök. Vilka gärningsmän som klarar sig undan vet vi väldigt lite om.

Torsdagen den 11 maj jagades en 27-årig lärare och sköts ihjäl av två maskerade män utanför Lövgårdesskolan i Göteborgsstadens Angered. Foto: Adam Ihse/TT
Av de 47 personer som just nu utreds för mord och mordförsök med skjutvapen har 14 ännu inte hunnit fylla 21 år. Sex av dessa är helt ostraffade och tre har bara dömts för något enstaka snatteri eller ringa narkotikabrott. Flertalet är folkbokförda hos sina föräldrar.

– Det är klart att mer eller mindre ostraffade tonåringar avviker från vad vi är vana vid i de här sammanhangen, säger Olof Calmvik, åklagare i västra Stockholm. Han leder utredningen mot sex män mellan 18 och 21 år i Sundbyberg som häktats för [mord på en 25-årig kriminell man](#) från samma område. Två av dessa är även misstänkta för att, tillsammans med en 16-åring, ha knivdödat [en 40-årig cannabisodlare och dennes hustru](#).

Ett annat exempel är ett brutalt mord på [en 20-åring i Skärholmen](#) i februari. Här är tre av fem misstänkta 20 år eller yngre och bara dömda för cannabisbruk. Alla inblandade var vid brottstillfället folkbokförda hos sina föräldrar.

• • •

DN:s kartläggning innehåller även unga som utretts för brott sedan yngre tonåren och varit föremål för omfattande åtgärder från socialtjänstens sida. Ett exempel är en 17-årig gymnasieelev från Biskopsgården i Göteborg, som misstänks ha

deltagit i [mordet på en 19-årig man i julas](#). Pojkens ensamstående mamma har flera gånger vädjat till samhället om hjälp med att hantera sonens drogmissbruk och aggressivitet.

Samma problemetik gäller för två bröder i Malmö, 15 respektive 19 år gamla, som just nu utreds för mordförsök i två separata fall.

Att våldet är grovt behöver inte betyda att de bakomliggande konflikterna rör stora pengar eller tydliga kriminella intressen. Av de 100 personerna kan enbart 39 knytas till någon form av organiserad brottslighet, enligt DN:s granskning.

31-årig kriminell ledargestalt i Bergsjön (mitten). Tillhör den minoritet av gärningsmännen som knyts till organiserad brottslighet. Dömd till 8 års fängelse efter att ha försökt skjuta ihjäl en konkurrent. Foto: Polisen

Nätverk som traditionellt förknippats med grov organiserad brottslighet lyser också med sin frånvaro. Bara två av de 100 personerna har varit knutna till namngivna kriminella grupperingar med hierarkisk struktur och regelstyrd verksamhet. Dessa är en 31-årig medlem i Hells Angels MC:s undergrupp Red and White Crew i Norrköping och en 29-årig ledare inom Brödraskapet Wolfpack i Stockholm, som [själv senare mördats](#).

– För närvarande är varken Hells Angels, Bandidos eller några andra mer etablerade kriminella nätverk, såvitt vi vet, inblandade i några väpnade konflikter.

Det säger kommissarie Patrik Andersson. Han är chef inom polisens underrättelseenhet i Skåne, där konkurrerande Hells Angels och Bandidos på 90-talet hamnade i bråk, vilket ledde till ett blodigt krig över hela Skandinavien.
– Numera är bilden att mc-gängen ligger lågt och ägnar sig brottslighet som ger mer pengar, fortsätter Patrik Andersson.

EUROPE'S MOST WANTED FUGITIVES

Search ENGLISH

OUESLATI, Semi

Wanted

CRIME:	Attempted Murder • Murder, grievous bodily injury
SEX:	Male
APPROXIMATE HEIGHT:	cm
174 cm	
EYE COLOUR:	Brown
IDENTIFIERS:	Arm(s) • Tattoo(s) Abstract Design
DATE OF BIRTH:	Dec 27, 1972
NATIONALITY:	Swedish • Tunisian
ETHNIC ORIGIN:	North African
SPOKEN LANGUAGES:	Arabic • French • Swedish
STATE OF CASE:	Ongoing investigation

Den tidigare straffade gängledaren Semi Oueslati, 44, jagas nu över hela världen för ett mord i Norrköping. Foto: Polisen

•••

Beskrivningen bekräftas av Linda Staaf, som leder underrättelseenheten vid Nationella operativa avdelningen.

– De hierarkiska grupperingarnas våldskapital är redan etablerat och många av medlemmarna har hunnit bli medelålders. Det gör att de tänker till innan de använder det här explosiva våldet. De som skjuter i dag bedömer vi som yngre, mer omogna och mindre medvetna om konsekvenserna. Både för dem själva och andra, säger hon.

Linda Staaf. Foto: Thommy Tengborg/TT

Drogberoendet är utbrett. Männens belastningsregister visar att 63 personer tillsammans har rapporterats för narkotikapåverkan eller mindre innehav vid mer än 500 tillfällen. Nästan alltid har det handlat om cannabis eller marijuana.

Även i övrigt har männen huvudsakligen dömts för vardagsbrott. Att de kör bil utan körkort är mer regel än undantag och totalt har de straffats för mer än 400 fall av olovlig körning. Därefter följer, i fallande skala, stöld, hot, misshandel och personrån. Inte en enda av de 100 har dömts för ekonomisk brottslighet.

Av de 39 som kunnat knytas till organiserad och vinstgivande brottslighet är flertalet narkotikahandlare. Andra är dömda för utpressning, en handfull för grova rån och ett par har figurerat i vapenhärvor.

Narkotikaaffärerna har sällan rört några större partier. Endast sex av de 100 har fällts för grova narkotikabrott medan två står under utredning. Ytterligare ett mindre antal har gjort affärer i så liten skala att rubriceringen stannat vid narkotikabrott av normalgraden.

Även gatuhandeln av narkotika leder emellertid till konflikter med förödande konsekvenser. Försvunna partier, felaktigt redovisade intäkter och dispyter om vem som ska få sälja inom vilket område är återkommande grogrund för nya konflikter. Ett exempel är den blodiga fejden mellan narkotikahandlare från Bredäng/Sätra

respektive Östberga/Hagsätra, en av tolv aktuella konflikthärddar i Stockholm. Allt ska ha börjat 2013 med att den ena grupperingen [lurade den andra på ett parti kokain](#). Sedan dess har en rad mord och mordförsök inträffat.

– Till slut minns de inblandade inte vad bråket handlade om. Då återstår bara hämndlystnad, säger åklagare Johnny Järlefeldt i Stockholm som lett flera av utredningarna.

Tunga droger är ändå inte det vanliga. I stället dominerar cannabis i de domar som DN granskat.

– Cannabis säljs hela veckan i de egna kvarteren och står för de stora inkomsterna. Sedan kanske man växlar om och kör ut kokain på krogarna under helgerna, säger polisinspektör Tony Olsson i Biskopsgården i Göteborg.

• • •

Även här anses konkurrens om narkotikan ligga bakom den konflikt som rasat i snart fem år och som skördat mer än tio människoliv. Trots stora insatser mot vapen och droger tycks ingen fred ännu vara i sikte. Fortfarande två år efter [mordattentaten på Vår Krog & Bar](#) på Vårväderstorget, då två dog och åtta skadades, delar polisen upp områdets unga kriminella i "Södra" och "Norra".

"De båda falangerna manifesterar sin våldskapacitet och makt och beskjutningen av NN ska ses i det perspektivet", förklarade en av Tony Olssons kollegor nyligen i hovrätten efter att en 23-åring från "Norra" utsatts för mordförsök.

DN:s granskning visar att de som fallit offer för skottlossning oftast själva levt i den kriminella världen. Men det finns undantag.

Av de 31 som blivit mördade betraktas tre som utomstående. En [26-årig pappa i Göteborg dog](#) för att gärningsmännen sannolikt tagit fel på person, de andra båda hade blivit vittnen när bekanta sköts ihjäl.

Av de 21 skottskadade betraktas ungefär hälften som utomstående. Flera fall har inträffat under spontana bråk i Malmös gatumiljö:

○ En tidigare dömd 19-åring (se bilden) tog till vapen under ett grannbråk. En person skottskadades.

○ En 28-årig grov brottsling hamnade i bråk med en man på gatan, hämtade en pistol och öppnade eld. Offret klarade sig med en sårskada.

○ En 27-årig livvakt till en kriminell ledargestalt hamnade i diskussion med personer på ett kafé. En av dessa yttrade en förolämpning. Då drog 27-åringen upp en pistol och sköt mannen i benet.

Regeringens plan för att minska dödsskjutningarna tar i första hand sikte mot den grova organiserade brottsligheten. En viktig åtgärd är att öka samarbetet mellan polisen, Skatteverket, Kronofogden, Försäkringskassan och andra myndigheter i syfte att hitta tillgångar, upptaxera och strypa bidrag. DN:s kartläggning visar emellertid att den stora majoriteten redan i dag jagas av Kronofogden för skulder.

Inrikesminister Anders Ygeman (S) har vidare vänt sig till allmänheten och hävdade att "alla har ett ansvar" för den underliggande kriminalitet som sägs driva upp antalet skjutningar.

"Om du klipper håret för femtio kronor eller drar en lina kokain på helgen så blir du en del av den brottsliga verksamheten", sa Ygeman under ett uppmärksammat besök i Malmö tidigare i år.

...

Bilden: Flera av de 100 männen har ofrivilligt hjälpt polisen med bevis då de låtit sig fotograferas med vapen. Här en mordmisstänkt 24-åring i Landskrona. Foto: Polisen

Enligt DN:s granskning av de mord och mordförsök där polisen nått utredningsframgångar saknas tecken på att de inblandade drivit affärsverksamheter som riktat sig till den breda allmänheten. Endast en minoritet av de kartlagda personerna har kunnat knytas till narkotikaförsäljning och då nästan genomgående cannabis, en drog som framför allt används av unga.

Kriminologer som studerat våldsbrottslighet är skeptiska till Anders Ygemans förklaringsmodell. En av dessa är professor Per-Olof Wikström, som driver ett stort forskningsprojekt vid universitetet i Cambridge i Storbritannien.

– Det är naturligtvis bra om människor inte gynnar organiserad brottslighet. Men jag har svårt att se att det skulle ha någon större effekt på dem som väljer att skjuta. Grundfrågan man ska ställa sig är hur det kommer sig att vissa människor väljer att se dessa handlingar som acceptabla? Här har två institutioner central betydelse och det är familjen och skolan, säger han.